

УДК 94 (4/9)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-2-4>**Микола ПРИХОДЬКО,**
*orcid.org/0000-0002-7428-8540*кандидат історичних наук,
докторант кафедри всесвітньої історії та археології
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(Київ, Україна) prihod@ukr.net**НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО У ЛЬВОВІ (1919-1924 РР.): ГАЛИЦЬКИЙ ВИМІР
ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО ПРОСТОРУ ПОЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ
В ЧАСИ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ**

Друга половина XIX ст. характеризувалася стрімкою трансформацією політичної системи на Галичині. В окреслений період однією із дієвих та прогресивних організаційних форм суспільства в Габсбурзькій монархії були науково-культурні товариства. Метою подібних організацій була науко-дослідницька робота, покликана сприяти покращенню якості життя польської громади.

З'ясовано, що фундамент для розбудови Наукового Товариства у Львові був закладений ще у 1900 році. Саме в цей рік було започатковане Товариство сприяння науки, ефективний осередок єднання науковців галицького краю.

Процес творення Наукового товариства у Львові був активований ще до початку Першої світової війни, коли багаторічний лідер наукового руху на Галичині Освальд Бальцер підготував проект академізації Товариства сприяння польській науці, президентом якого він був на протязі двох десятиліть.

З'ясовано, що дії в цьому напрямку стали можливими завдяки коштам, які на регулярній основі перераховував меценат Болеслав Ожсхович (500 тис. крон у 1914 р., 24 тис. дол. США та акції вартістю 14 тис. злотих у 1926 р.) і які стали фінансовим підґрунтям функціонування механізму організації.

Всебічно висвітлено профільну діяльність організації в формі регулярних засідань відділів. Так, на останніх Загальних зборах Товариства сприяння польській науці 20 травня 1920 р. було офіційно прийнято статут нової організації-наслідника – Наукового Товариства у Львові.

В статті окреслено, що структурно Товариство складалося з 4 відділів: філологічного, історико-філософського та математично-природничого. Їх структура свідчила про домінування гуманітарних наук, що контрастувало з устремліннями професури Львівської політехніки, членів організації. Водночас Товариство перебувало в повному симбіозі з Університетом Яна Казимира (Львівський університет), з яким підтримували тісний партнерський формат відносин. Крім відділів, Товариство створило секції: історії мистецтва і культури (1921 р.).

Встановлено, що Товариство не ставило за мету утворення в своєму складі власних науково-дослідних закладів, оскільки їх роль відігравали діючі львівські наукові установи: університети, бібліотеки, музеї, архіви та Осолінеум ресурсами яких користувались члени Товариства. Саме Осолінеум до 1926 року був місцем проведення засідань членів організації, згодом рециденція Товариства перемістилася у будинок Історичного архіву міста Львова.

Прослідковано, видавничий процес, який був необхідною складовою ефективного виконання покладених на організацію завдань. Саме публікація наукових доповідей була дієвою формою артикуляції інтересів наукового суспільства і донесення інформації до владних структур новоствореної польської держави.

Ключові слова: наукові товариства, наукова діяльність, артикуляція інтересів, Австро-Угорщина, громадянське суспільство.

Mykola PRYKHODKO,
*orcid.org/0000-0002-7428-8540*Candidate of Historical Sciences,
Doctoral Student at the Department of World History and Archaeology
National Dragomanov Pedagogical University
(Kyiv, Ukraine) prihod@ukr.net**THE SCIENTIFIC SOCIETY IN LVIV (1919-1924): THE GALITIC DIMENSION
OF THE FORMATION OF THE SCIENTIFIC SPACE OF THE POLISH
COMMUNITY DURING THE RESTORATION OF THE STATE**

The second half of the 19th century. characterized by rapid transformation of the political system in Galicia. In the outlined period, scientific and cultural societies were one of the effective and progressive organizational forms of society in the Habsburg Monarchy.

It was found that the foundation for the development of the Scientific Society in Lviv was laid as early as 1900. It was in this year that the Society for the Promotion of Science was founded.

The process of creation of the Scientific Society in Lviv was activated even before the beginning of the First World War, when the long-time leader of the scientific movement in Galicia, Oswald Balzer, prepared a project for the academicization of the Society for the Promotion of Polish Science, of which he was the president for two decades.

It was found that the actions in this direction became possible thanks to the funds transferred on a regular basis by the patron Boleslav Ozehovich (500,000 crowns in 1914, 24,000 US dollars and shares worth 14,000 zlotys in 1926).

The profile activity of the organization in the form of regular departmental meetings is highlighted. Thus, at the last General Meeting of the Society for the Promotion of Polish Science on May 20, 1920, the charter of the new successor organization – the Scientific Society in Lviv – was officially adopted.

The article outlines that structurally the Society consisted of 4 departments: philological, historical-philosophical, and mathematical-natural. Their structure testified to the dominance of the humanities, which contrasted with the aspirations of the Lviv Polytechnic professor and members of the organization. The society was in full symbiosis with Jan Casimir University, with which they maintained a close partnership format. In addition to departments, the Society created sections: history of art and culture (1921).

It was established that the Society did not aim to create research institutions within its structure, since their role was played by active Lviv scientific institutions: universities, libraries, museums, archives and the Ossolineum. Until 1926, the Ossolineum was the venue for meetings of the organization's members, later the residence of the Society moved to the building of the Historical Archive of the city of Lviv.

The publishing process, which was a necessary component of the effective performance of tasks assigned to the organization, was monitored. It was the publication of scientific reports that was an effective form of articulating the interests of scientific society and conveying information to the power structures of the newly created Polish state.

Key words: *scientific societies, scientific activity, articulation of interests, Austria-Hungary, civil society.*

Мета – висвітлити зміст і направленість наукових доповідей організації, в контексті використання їх як засобу комунікації з владними структурами.

Огляд останніх публікацій – Р. Новацький у своїй праці «Товариство сприяння науки» розглядає наукову організацію-попередника досліджуваного нами в даній статті Товариства, висвітлюються перші два десятиліття 20 ст. на польських землях в контексті розбудови наукового простору на Галичині, Т. Сільницький в праці «Освальд Бальцер. Спомини» звертає увагу на мемуарну спадщину засновника і багаторічного очільника наукового руху на Галичині, аналізує думки науковця на тему розбудови Наукового Товариства у Львові.

Постановка проблеми – На нашу думку, недостатньо акцентовано увагу в історіографії польських наукових товариств взагалі та Польського наукового товариства у Львові зокрема на профільній діяльності організації, на наукових лекціях під час засідань організації. Вважаємо необхідним висвітлити в статті на базі широкого масиву джерел практичну площину діяльності організації.

Виклад основного матеріалу. Діяльність товариства знаходила своє відображення у регулярних засіданнях своїх структурних елементів-відділів. Звернемо увагу на наукове засідання відділу філологічного відділу 3 січня 1921 р. Так, завідувач відділу проф. Вільгельм Брухнальський у своїй промові зазначив: «Коли в 1400 році Станіслав зі Скарбимежа відкрив, будучи ректором, оновлені

Ягеллонські студії, він порівняв чотири університетські кафедри з чотирма апокаліптичними тваринами, кожна з яких мала крила навколо, а всередині було повно очей, які були разом» (Sprawozdanie 2,1921:1). На нашу думку даною алегорією керівник відділу хотів наголосити на єдності усіх відділів Ягеллонського університету, якій і мало наслідувати і наукове товариство у Львові.

Продовжуючи свою доповідь завідувач зауважив також: «З кінця п'ятнадцятого століття окремі інституції, які називаються науковими товариствами або академіями наук, які, виростили з коріння Флорентійської платонівської академії, перетворившись у могутнє дерево з такими гілками, як італійські академії, як французька "Academie francaise", як німецька "Akademien der Wissenschaften", як слов'янські академії наук у Загребі, Празі, як польські наукові організації в Познані, відроджені у Варшаві та їх наймодніше відгалуження, наше Наукове Товариство у Львові (Sprawozdanie 2,1921:2). Дана позиція свідчить про плинність часів та європейську наукову традицію, яку окреслював доповідач, його ідеєю було донести до аудиторії думку про тісний зв'язок невеликого на той час, регіонального наукового товариства на Галичині з величними історичними науковими величинами усього європейського культурного простору.

Акцентував доповідач в своїй впевненій промові і на наступних позиціях: «Хто, шановні панове, зробив мене членом нашого Товариства, – хто зробив мене членом його першого відділу, який цілком є «succus et sanguis studiorum

humanorum», – хто увійшов у цей маленький будинок, де він може поєднатися з мудрістю і знаннями світу, той бере на себе великі обов'язки! Перш за все він має пам'ятати, – своєю працею стверджуватись і самореалізовуватись і іншим служити прикладом, демонструвати що поляки повинні спочатку збагачувати свою власну скарбницю думок, а потім приносити свої надбання до загальної людської скарбниці» (Sprawozdanie, 2, 1921:4). Дані сентенції напрямлені в напрямку справи розбудови польської національної наукової школи, яка мала базуватися на плечах подібних наукових товариства – храмів знань.

На даному засіданні не обійшлося і без наукових доповідей проф. Вільгельм Брухальський прочитав лекцію: «Початки польської літератури і жінки». В дискусії брали участь проф. Ст. Вітковський, проф. Я. Пташник, проф. Г. Улашина та проф. А. Чибинський. Тематика даної доповіді характеризує напрямки наукових пошуків членів товариства, вказують нам на основоположні вектори їх спрямувань. Таким чином доповідач зосередив свої зусилля на виокремленні жіночої постаті в польській літературі Середньовіччя, опрацював особливості образу жінки в польській літературній спадщині. Засідання 7 лютого 1921 р. д-р Стефан Вртель-Верчинський представив доповідь: «Організація бібліографії в Польщі». В дискусії прийняли участь проф. С. Вітковський, проф. В. Хан, д-р Л. Бернацкі, д-р Е. Барвінський, проф. А. Чибинського та проф. Я. Павліковського (Sprawozdanie 2, 1921:4). Як бачимо діяльність товариства охоплювала різноматні сектори знань, як теоретичні так і практичні площини. В даній доповіді були дані рекомендації по модернізації організації бібліографічної справи, покращення методики формування фібіографічних списків яка інструменту пошуку наукової інформації дослідником.

На засіданні історико-філософського відділу 10 січня 1921 р. проф. Ян Пташник представив доповідь: «Про політичну діяльність Калімаха, уривок із більш обширної праці «Італійська культура в Польщі в середні віки». В даній доповіді були виділені цінні якості полемарха Калімаха, який очолював Марафонську битву, якостей характеру і здібностей стратега яких мали б наслідувати польські діячі-сучасники Товариства. Також на даному засіданні відділу виступав проф. Освальд Бальцер представив працю д-ра Стефана Соханевича, який помер у 1917 р.: «Войтовство і Солтиство в юридичному та економічному відношенні на Львівщині», а також: «Найдавнішу дрогобицьку муніципальну книгу

з 1542-1563 pp.» (Sprawozdanie 2, 1921:5). Ці доробки були результатом кропіткої роботи і були яскравим відображенням діяльності організації – пошук в минулому польського народу та світу цілому еталонів для наслідування. Так і цих працях були підняті на розгляд загалу практичні кроки діяльності польських адміністративних установ, елементів громадського самоуправління, досвід яких був неоцінений для польського покоління-бездержав'я, яке знаходилось у складі імперій на протязі вже століття.

У подальшій, адміністративній частині цієї зустрічі, після ширшої дискусії щодо пропозиції проф. Я. Пташника про заснування в межах відділу історичної секції для видавництва історичних джерел, яке було відтерміновано. Також була озвучена пропозиція проф. С. Закжевського, який зауважив: «Було б бажано, з огляду на наукові, а навіть національно-громадські потреби, перевидати видання «Monumenta Poloniae historica». Такого відновлення можна було б досягти або через спільну діяльність польських наукових товариств, або через започаткування збору фінансів однією з цих наукових установ»- дана пропозиція була схвалена Товариством (Sprawozdanie 2, 1921:5). Як бачимо з практики діяльності колективу на засідання Товариства далеко не всі пропозиції знаходили позитивний відгук більшості членів організації.

Також до складу Товариства входив відділ математики та природничих наук. На засідання 17 січня 1921 р. проф. Стефан Нементовський представив праці А. Болланда: «Про оптичний мікроаналіз на металевих пластинах». В дискусії брали участь проф. Франке, проф. А. Бек і проф. Й. Гіршлер (Sprawozdanie 2, 1921:6). Як бачимо Товариство мало свої напрацювання в секторі природничих наук, галузі знань без яких не могла розвиватися польське суспільство в добу індустріалізації, появи конвеєрів, зв'язку і інших технологій, які поширилися в Європі наприкінці 19-першій чверті 20 ст.

Повертаючись до праці Вільгельма Брухальського: «Початки польської літератури і жінки». Доповідач, зауважував, що із виданням «Біблії королівни Зофії» був піднятий на рівень наукової дискусії пласт польської літератури, який був тісно переплетений із жіночими іменами, з жіночою постаттю. Літературу періоду Середньовіччя був просичений романтикою та ідеалізацією жінки (Sprawozdanie 2, 1921:7).

Продовжуючи розгляд питання значення бібліографії піднятого на засіданнях Товариства, роль його для науки давно окреслена як фунда-

ментальна. В доповідях представників організації був наведений наступне визначення: «Як «*apparatus litterarius*» він супроводжує будь-яку наукову роботу і надзвичайно полегшує вченому досягнення наміченої мети; збирає і готує розсіпаний матеріал, дає огляд літератури з даної теми створює глибоку міцну основу для подальшої побудови припущень, доказів і висновків. В наші часи Кароль Естрайхер, творець монументальної «Польської бібліографії», яка є всеосяжною скарбницею нашої духовної спадщини, збереженої в друкованому вигляді, вірним і надійним дороговказом у величезних просторах письменства» (*Sprawozdanie 2, 1921:8*).

Для поліпшення тогочасної ситуації із бібліографічною справою, Товариство розробило на своїх засіданнях практичні кроки по модернізації галузі. Так, на думку діячів організації необхідно було реалізувати наступні кроки:

1. Створення у Львові при Науковому Товаристві Бібліографічного Бюро, метою якого було б:

- а) підготовка бібліографій поточних журналів;
- б) продовження «Бібліографії» Фінкеля;
- в) проведення в майбутньому повної бібліографії усіх польських часописів.

2. Організація Національного бібліографічного інституту у Варшаві. У своїй програмі він мав би мати наступні завдання:

- а) розвиток загальної бібліографічної систематики;
- б) видання загальних бібліографічних каталогів рукописів і стародруків (*Sprawozdanie 2, 1921:11*). Як бачимо пропозиції Товариства були раціональними, адже в момент висловлення даної пропозиції, в 1921 році, в молодій польській державі була відсутня подібна інституція. Першочергово, пропонувалось створити Бюро на базі Товариства, а з часом, виокремити в національний інститут.

Член товариства Освальд Бальцер підготував лекцію на тему «Новітні погляди на сутність правово-державних відносин між Польщею та Литвою в Ягеллонському середньовіччі». Запит на дану тематику з'явилася наприкінці 1912 р., який науковець отримав з «Академії майстерності», щоб підготувати публічну лекцію про цю історичну подію до народних зборів у травні 1913 р., з нагоди святкових роковин Городельської унії. «Академія» чекала від науковця оцінки акта унії з точки зору його правового і національного значення (*Sprawozdanie 2, 1921:18*). Як бачимо з даного інформативного уривку, існувала міжінституціональна взаємодія в польському науковому середовищі, відбувались співпраця в питанні кристалізації думок в питанні поширення знань про знакові події польської державності, продо-

вженню формування національного, польського нарративу про велику єдину, багатонаціональну державу.

Автор піднімав в своїй розвідці питання – «Чи можна взагалі говорити про якийсь «союз» у розумінні теорії державного права, особистого чи матеріального, а отже, і про рівноправність двох об'єднаних держав»? Погляд автора, зародився з певної теоретичної передумови, яка кілька разів підкреслюється ним, що «коефіцієнт інкорпорації є відносинами підпорядкування, а не в момент, коли інкорпорація буде відбуватися, припиняється підпорядкованість і виникає співвідношення еквівалентності» (*Sprawozdanie 2, 1921:24*). Сентенції автора відкрито піднімали на науковий зашал питання рівності Польщі і Литви в складі Речі Посполитої, ставилось під питання рівноправність сторін у союзі.

Діяльність Товариства, яскраво проявлялась в тематиках доповідей оголошених на засіданнях організації. Прослідкуємо лекцію Станіслава Старжинського: «Конституція Польської Держави». Автор аналізує проект конституції новоствореної польської республіки – «Представивши генезис проекту Конституції, прийнятого законодавчим сеймом, можемо констатувати, що текст Конституції в багатьох пунктах відрізняється не тільки від первинних урядових подань, але навіть від опрацьовань Конституційної Комісії. Дослідник критикує визначення в проекті Конституції поняття «Ізба поселська» терміном «Сейм», що є на думку автора не історичним. В давній Польщі обидві «Ізби» і «поселска» і «сенаторська» іменувалися – «Сейм» (*Sprawozdanie 2, 1921:33*) Як бачимо діяльність товариства поширювалась і на критикування державних Комісій, критикувалися юридичні документи, порівнювався їх зміст із історичними відповідниками, вносилися пропозиції.

Звернемо увагу до фінансової ситуації в організації, а саме до «Фундація Болеслава Ожеховича». Так, «У 1920 р. п. Ожехович склав для збільшення фундації свого імені таку номінальну вартість: 35 000 пол. марок облігації в Буковинському Національному Банку, 63 000 пол. марок – асигнація польської скарбниці з 1918 р., 10 500 пол. марок позички м. Львова з 1900 р., 94 500 пол. марок тієї самої позички за 1911 р., 420 000 пол. марок австрійської воєнної позики. Загалом, Ожехович пожертвував Товариству 875 480 пол. марок» (*Sprawozdanie 3, 1921:3*). Таким чином давний інформативний фрагмент характеризує нам зріз фінансової допомоги приватного джерела фінансування організації, Фонда Ожеховського, який був безперечно дієвим елементом фінансового фундаменту функціонування організації.

На засіданні 11 квітня 1921 р. Хелена Полочкова представила працю: «Сільська книга гміни Тшеснева з XV ст.». В дискусії брали участь проф. О. Бальцер, проф. Пр. Дабковський, проф. Я. Пташник. Доктор Адам Фішер представив роботу: «Похоронні звичаї польського народу». В дискусії брали участь проф. О. Бальцера, проф. Домбковський. На засіданні 10 травня 1921 р. проф. Освальд Бальцер представив свій доробок: «Правова сутність залежності литовсько-руських князів в добу 1386-1398/401. В дискусії брали участь проф. Я. Пташник, З. Радзімінські (Sprawozdanie 3, 1921:4). Весна 1921 року вивилась в діяльності Товариство дуже плідною, результати своїх досліджень представили науковці-члени організації. В доповідях були підняті теми історичної спадщини польської нації, історично-правові аспекти функціонування польського королівства в роки його розквіту в 14-15 ст.

Засідання 20 травня 1921 р. було присвячено, відповідно до рекомендації Міністерства освіти і науки, від 7 лютого, т. 1. На засіданні озвучені проблемні питання польської науки в галузі математичних і природничих знань. У цьому напрямку прийнято та надано Міністерству наступні висновки: проф. В. Новека про заснування Національного інституту дослідження раку в Польщі, проф. М. Франка про створення державного інституту фізіологічних і високігорних досліджень, проф. В. Тайсера про заснування більшої кількості геологічних станцій, за прикладом Бориславської, та наукових вугільних станцій, проф. Т. Вишньовського про освіту фіто-палеонтологів, проф. А. І. Мауріціо про створення Інституту дослідження торфу, проф. Й. Чекановського про музейні справи та навчання більшої кількості антропологів та етнографів, а також єгиптологів (Sprawozdanie 3, 1921:5). Можемо констатувати, що Наукове Товариство у Львові було задіяно в якості консультативного органу державного апарату Польської держави. На вимоги Міністерства членами Товариства надавалися фахові консультативно-довідкові висновки з актуальних питань.

Історичні праці присвячувались всім регіонам новоствореної Польщі. Так, проф. В. Гебуровський висвітлював під час своєї доповіді – «Три невматичні документи з бібліотеки семінарії в Познані» актуальні питання історіографії західнопольських земель. Автор розглянув три листки пергаменту з бібліотеки семінарії в Познані, що містять григоріанські мелодії. Ці картки написані невматичними знаками, деякі з них мають хейрономічний тип, який був у середньовічному вжитку в німецьких країнах (документ А з 11-го або

14-го століття), тоді як інші вказують на різновид діастематичних, інтервальних невмів, які використовувалися Францією та Англією з 12-го та 13 століття і далі. Документ В має схожість з лангобардською (північно-італійською) невматичною нутацією – зазначає дослідник. Автор детально розмірковує; над нотами всіх трьох фрагментів, потім він порівнює малюнок мелодико-хору, що міститься в них, з «Editio Vaticana», заснованим на найдавніших джерелах (Sprawozdanie 3, 1921:8).

Інформативною була праця Ігнація Козелевського – «Лукаш Горніцький, історико-літературна студія». У вступі автор малює картину заможного польського життя XVI ст., але автор констатує в ній дві негативні риси. Перша полягає в тому, що польська думка, хоч і смілива і незалежна в багатьох аспектах, не може піднятися до імперативу життя в межах встановлених норм і правил – причина в тому, що «войовнича, мисливська-землеробська нація для інтелектуальної праці не придатна і шукає шляхів легших і коротших». Друга негативна риса – «відсутність осмисленого розуміння й відчуття мистецтва, брак естетичної культури загалом у шляхти» (Sprawozdanie 3, 1921:12). Як бачимо, праці членів Товариства критично осмислювали минуле Польщі, шукали фундаментальні засади формування сучасної польської громади, виокремлювали чинники результатом дії яких була відсутність державності.

На засіданнях обговорювалась наукова праця Хелени Полочкової – «Сільська книга гміни Тшеснева з XV століття», яка спирається на джерельну базу земського архіву Бернардинського. Праця, знайшла зхвальні відгуки серед членів організації і була рекомендована до видання, як найдавніша відому на той час сільська судова книга з коментарями автора, яка охоплювала часові межі від 1419 р. і до кінця ст. (Sprawozdanie 3, 1921:14).

Не оминали своєю вагою науковці Товариства і археологічну царину. Так, Адам Фішер у своїй розвідці: «Похоронні звичаї польського народу» проводить аналіз похоронних звичаїв у польському етнографічному ареалі, що дозволило йому стверджувати, що вони узгоджуються з обрядовістю інших індоарійських народів. Автор виділяє чотири суттєві моменти: 1) Публічне виставлення, демонстрація трупа; 2) Голосіння за померлим; 3) Вилучення трупа з публічного простору; 4) Поминки.

На думку дослідника, окрім цих загальних узгодженостей, існують чітко виражені відмінності, які відрізняють польську археологічну територію від її сусідів. Результатом аналізу

проведеного в праці є твердження, що похорон польського народу має багато спільних рис із загальнослов'янським похоронним обрядом, але він передусім подібний до типу західних слов'ян – чехів, лужицьких сербів (Sprawozdanie 3,1921:16).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.1
2. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.2
3. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.4
4. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.4
5. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.5
6. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.5
7. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.6
8. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.7
9. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.8
10. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.11
11. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.18
12. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s.24
13. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 2,1921 r. s. 33
14. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.3
15. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.4
16. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.5
17. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.8
18. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.12
19. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.14
20. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie zeszyt 3,1921 s.16

REFERENCES

1. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 1 [in Polish]
2. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 2 [in Polish]
3. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 4 [in Polish]
4. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2, 1921 r. s. 4 [in Polish]
5. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 5 [in Polish]
6. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 5 [in Polish]
7. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 6 [in Polish]
8. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 7 [in Polish]
9. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2, 1921 r. s. 8 [in Polish]
10. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 11 [in Polish]
11. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 18 [in Polish]
12. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 24 [in Polish]
13. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 2,1921 r. s. 33 [in Polish]
14. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s.3 [in Polish]
15. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3, 1921 s. 4 [in Polish]
16. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s. 5 [in Polish]
17. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s. 8 [in Polish]
18. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s. 12 [in Polish]
19. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s. 14 [in Polish]
20. Sprawozdanie Towarzystwa naukowego we Lwowie [Report of the scientific society in Lviv] zeszyt 3,1921 s. 16 [in Polish]